

Borsteltanddokters

Tekst: Germain Leys – Tanichthys Hasselt
Foto's: zoals vermeld

REEFSECRETS

17

Het genus **Ctenochaetus** of de borsteltanddoktersvissen bevat 9 beschreven soorten: **Ctenochaetus binotatus**, **C. cyanocheilus**, **C. flavicauda**, **C. hawaiiensis**, **C. marginatus**, **C. striatus**, **C. strigosus**, **C. tominiensis** en **C. truncatus**

Het woord “cteno” betekent “kam” en “chaetus” betekent “borstel” en verwijst naar de stand van de tanden van dit genus van doktersvissen. Elke kaak bevat bij volwassen exemplaren meer dan 30 tanden. Deze tanden zijn enigszins flexibel waardoor hun tanden niet afslijten bij het afschrapen van de algen van het substraat of het levend steen.

Gebitsvormen van *Acanthurus*, *Ctenochaetus* en *Zebrasoma*

Deze unieke tanden zijn niet alleen ontworpen voor de consumptie van algen. De tanden zijn uiterst geschikt voor het afraspen van fijn erosiemateriaal van rotsen en zand, terwijl het karperachtige ontwerp van de mond zeer efficiënt is bij het opzuigen van dit erosiemateriaal. Dit bestaat uit diatomeeën, diverse kleine fragmenten algen, grote hoeveelheden identificeerbaar organisch materiaal en fijne anorganische sedimenten.

Dit genus is bijzonder geschikt om in onze rifaquaria te houden, omdat ze, in tegenstelling tot de andere genera van doktersvissen, vrij klein blijven met een gemiddelde grootte van 12 tot 16 cm.

Ze zijn herbivoor en houden je aquarium gegarandeerd algenvrij, ze zijn niet agressief en hebben een minder actief zwemgedrag dan hun neven uit de andere doktersgenera. Bovendien zijn ze erg mooi.

Alle *Ctenochaetus*-soorten zijn afkomstig uit het tropisch Indo-Pacific gebied.

Een opmerkelijk kenmerk van dit genus, dat hen onderscheidt van andere ACANTHURIDAE, is het totale aantal dorsale stekels. Terwijl de meeste ACANTHURIDAE negen dorsale stekels bezitten, hebben *Ctenochaetus*-soorten er slechts acht. Ze beschikken over een zeer lange darm die als een maag functioneert, als aanvulling voor de inefficiënte maag van deze doktersvissen. De meeste voeding halen de vissen uit het grazen op de natuurlijk groeiende algen en erosiemateriaal van het aquarium.

Ctenochaetus binotatus Foto: Wikipedia

Ctenochaetus cyanocheilus Foto: Wikipedia

Ctenochaetus flavicauda Foto: www.bluezooaquatics.com

Hoewel in het wild de overgrote meerderheid van de voeding uit detritus bestaat, hebben ze in het huisaquarium de neiging om grotere hoeveelheden algen te aanvaarden ter compensatie van het ontbreken van voldoende detritus. Het is dus best om aanvullende, op algen gebaseerde voedingsmiddelen, aan te bieden. Ik raad aan om ook extra vitaminen toe te voegen aan de bereide voedingsmiddelen.

Het is daardoor ook absoluut noodzakelijk om veel levend steen en levend zand in het aquarium te plaatsen, om in hun voedingsbehoefte te voorzien.

De vier in de handel best verkrijgbare borsteltanddokters en bijgevolg ook de meest gehouden in onze aquaria zijn *C. Tominiensis*, *C. strigosus*, *C. stiatius* en *C. hawaiiensis*, die we even nader zullen bespreken.

Ctenochaetus tominiensis

Deze klein blijvende soort (tot 12 cm) is een goede grazer van korte algen. Hij dient bijgevoerd te worden met sla, andijvie, nori, broccoli, spirulina en banaan. Met plankton verrijkte mysis en artemia worden ook goed aangenomen, doch kunnen darmproblemen veroorzaken indien er te veel van gevoerd wordt. Deze dokter is sterk territorium verdedigend en dient dus zo klein mogelijk ingebracht te worden. Zeker niet als eerste dokter in het aquarium plaatsen. Hij heeft een iets onrustiger zwemgedrag en temperament dan zijn familieleden uit het genus *ctenochaetus*. Hij heeft graag vrije zwemruimte met voldoende schuilplaatsen. Hij durft al wel eens aan sommige steenkoralen bijten, waaronder *Lobophyllia*, *Mussa* en *Scolymia*. Deze doktersvis heeft meerdere stadia in jeugdkleuren. Tot 5 cm zijn ze geel van kleur en bootsen ze enkele *Centropyge*-soorten na.

Ctenochaetus strigosus

Deze dokter wordt iets groter (tot 18 cm in de vrije natuur, doch in het aquarium maximum 14,5 cm) en heeft enorm veel groenvoer nodig om te overleven. Bijvoederen met zoveel mogelijk groenvoer is dus noodzakelijk. *C. strigosus* kan in sommige gevallen erg variabel in zijn kleur zijn.

Ctenochaetus marginatus Foto: www.aquaportail.com

Ctenochaetus truncates Foto: Wikipedia

Ctenochaetus tominiensis wordt maximaal 12 cm.
Foto: Germain Leys

Ctenochaetus strigosus Foto: Patrick Scholberg

Jonge dieren zijn doorgaans goudgeel gekleurd (de gele kleur blijft tot een lengte van 5 centimeter behouden). In een volwassen stadium blijft hiervan uitsluitend de goudgele ring om het oog over. In het juveniele leeftijdsstadium kunnen zij gemakkelijk worden verward met *Acanthurus pyroferus* of *Centropyge heraldi*. Enkel de karakteristieke bek kenmerkt deze vis zonder twijfel als soort van het genus *Ctenochaetus*. Het kleurpatroon is in veel opzichten vergelijkbaar met *C. striatus*. Dit is blijkbaar afhankelijk van het vanggebied. Deze soort is minder agressief tegenover andere doktersvissen.

Ctenochaetus striatus Foto: Wikimedia

Ctenochaetus striatus

Deze wordt maximaal 26 cm in de natuur maar blijft in gevangenschap wel wat kleiner.

Een 1.000 liter aquarium is noodzakelijk om voldoende zwemruimte te bieden. Hij is agressief naar andere doktersvissen en kan worden lastig gevallen door zijn eigen soort, maar is rustig met andere vissen en laat lagere dieren met rust. Het is het beste om slechts één exemplaar per aquarium te huisvesten. Zoals met alle doktersvissen, is het belangrijk dat zij veel zeewier en algen aangeboden krijgen.

Dit versterkt hun immuunsysteem, vermindert agressie en het verbetert hun algehele gezondheid.

Je kunt best gedroogd zeewier vastgebonden aan een rots of een tussen een voederclip aanbieden, en voeder dit minstens drie keer per week.

Salade en andere groenten zijn zeer gemakkelijk te gebruiken. Dit zijn goede vissen voor het opruimen van algen in het rifaquarium.

Ctenochaetus hawaiiensis Foto: Wikipedia

Ctenochaetus hawaiiensis

De juveniele exemplaren zijn prachtig gekleurd. Ze worden iets minder vaak aangeboden in de handel en ze zijn doorgaans wel wat duurder. Als ze opgroeien worden ze donkerder. Volwassen dieren lijken helemaal zwart. Bij nader toezicht zijn er dan vele horizontale donkergroene strepen te zien. Ze worden wel wat groter. 28 cm in hun natuurlijke biotoop, maar in het aquarium zullen ze zelden groter dan 20 cm worden. In een aquarium met voldoende algengroei zijn ze goed te houden. Ook hier dient voldoende groenvoer bijgevoerd te worden. Indien de *Ctenochaetus hawaiiensis* gehouden wordt in een te klein aquarium zal de (onderlinge) agressie toenemen. Juveniele dieren leven in de natuur vaak in grote scholen. Deze soort heeft veel zwemruimte nodig. Een aquarium van minstens 1.000 liter is noodzakelijk. Let op met dierlijk voedsel zoals artemia of mysis. Dit kan darmproblemen veroorzaken met alle gevolgen van dien.

Bronnen:

Internet:

<http://www.marinespecies.org>
<http://www.fishbase.org>

Literatuur:

Doktorfische, Lebensweise, Pflege, Arten door André Luty, Dähne Verlag ISBN 3-921684-61-7

